Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI					Nước ngoài
	Phố, đề người mua báo tại nhà báo	Người đem đến nhà	Gửi về tỉnh	Gửi đi Trung-kỳ và Nam-kỳ	Nam-kỳ, Ai-lao và thuộc-địa Pháp	
Một năm.	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và						
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sau tháng.	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LUC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOẠN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 441

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 065 de large.

4e page
Une seule insertion. . . . 0$20 le cm
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . 0$13 le cm
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le cm
On traite à forfait pour les contrats importants.

Thực muốn cải-lương cần phải có người

Đã lâu nay, đi đến phủ huyện, lỏng xã nào, ta cũng đều thấy tăng bẳng nhộn nhịp về sự cải lương hương chính. Sự cải-lương hương chính bây giờ hình như đã qua được cái buổi nghị-luận vu vơ bằng lời nói hay chữ viết mà lên hẳn con đường thực-hành, sắp đến ngày khai hoa kết quả rồi đó. Đáng mừng, đáng vui thay! Trên thì nhờ các quan phụ mẫu dốc một lòng khuyên răn, giảng-giải, dưới thì gặp những dám dâu giao ngay một dạ vâng lời, theo đuổi, trên truyền, dưới tuân, trên bảo, dưới nghe, trên ân cần thắc mắc, dưới sân sóc, giữ gìn, trên dưới hiểu thấu lẫn nhau, hòa hợp với nhau, thì sự tổ-chức tại các hương thôn ở Bắc-kỳ ta lo chi mà không có công hiệu, mà không chóng thành tựu được.

Nhưng không nói ai cũng biết, quan cho cần mẫn tận tâm thế nào, cũng là có thời giờ chế hạn mà thôi. Việc quan xong, quan về. Còn một dân, phải tự chủ mà lo nghĩ xếp đặt lấy, chẳng nên cứ trợi người thúc giục hay nài ép mới bắt tay vào làm chính việc của mình.

Lại không nói ai cũng rõ, phàm việc cải lương, bất cứ thuộc về phạm-vi nào, cần phải có hai điều cốt yếu, thiếu một điều nào cũng không xong. Hai điều cốt yếu là gì? *là người* là *của*. Của để xoay việc, người để khiến của cho nên việc. Không có của không đưa đẩy nổi việc. Nên cần phải có trước. Nếu trước khi có của mà đã sắm tủ sắt để chứa của, như có làng đã sắm, thì ta trông lại lỗ ngược đời, chẳng khác chi như tục ngữ Pháp đã nói: « *để cái cày trước con bò* »..... Song không ngoan ta lại có câu : « *người làm ra của* ». Vậy trước khi muốn kiếm ra của, ta phải cố tìm cho thấy người, cái vấn đề tìm được người ấy mới là cái vấn đề rất trọng mà rất khó trong sự cải lương.

Khó thực! Vì những người kén ra để càng đáng lấy trách nhiệm cải lương phải có ít nhiều tư-cách làm sao mới được. Một người đã gọi là đại biểu của hương-thôn, đã dự một phần trong hương-hội, tất phải am hiểu chức vụ của mình, thế nào cho xứng đáng mới nên. Khôn thay! những người được như thế xem chừng khó kiếm lắm. Ta cần nhớ một bận ta tiếp chuyện một quan Phủ, người có phần nản mà nói rằng: « Sự cải-lương hương chính hay hay dở, nên hay không nên là do như mấy người của dân kén ra bầy giờ. Mà những người kén thật được việc, tôi trông dường hiếm lắm. Không phải là trong các làng không có người khôn khéo tài giỏi. Song những người tài khéo là cái phần tinh anh của làng, thì lại không mấy khi ở làng, hầu hết là đi tìm kế sinh nhai ở ngoài tỉnh thành, ở các nơi xa dâu đâu cả. Thành thử những người còn chịu ở làng hình như chỉ có thể lấy chân tay vận động mà làm việc khó nhọc (bay lấy tức khí hão huyền mà tranh dành nhỏ mọn), chớ ít khi biết dùng đến tâm trí mà khiến người khiến việc cho nên trang tổ chức... » Lời quan Phủ nói có phần đúng, thực là người đã am hiểu cái tình hình ở dam thôn quê nhà ta lắm. Ta biết hoặc có kẻ lấy sự phần đoán ấy làm khinh thường, làm quá lạm. Vì nếu quả như thế, thì ra trong làng không còn ai có giá-trị nữa ru? Không còn ai đủ tài trí càng đáng nỗ việc cải lương nữa ru? Không. Ta không nhẹ dạ dám khái niệm như vậy. Ta vẫn rõ : « *tự đây trở lại là chân lý, tự đó trở đi là nguỵ trá* », tục lệ các làng mỗi nơi thay đổi một khác, thì nhân dân các làng cũng có thể mỗi nơi hay, hèn, khôn, dại, không giống nhau. Nên ta bàn đây, thực không có chỉ trên làng này với làng nọ, làng kia với làng khác. Ta chỉ có vài lời chung tình gọi là ngỏ với những người trong cả các làng ra đảm nhận cái chức trách cải-lương độ nay mai tới.

Ta không hành cấu những nhà có tài hùng-biện, văn hoa địa lý như các nhà chính trị trứ danh bên châu Âu bây giờ. Nhưng ta trộc gợi các ông hậu bổ vào chân Hương-hội cũng biết can nhác phải chăng, suy xét phải trái, đàm luận cho vỡ lẽ lợi hại của làng, đừng để đêu nỗi đi hội đồng mà chỉ gãi ngứa hay ngủ gật hoặc lại mong chén rượu cùng lời gà... Ta không hành cấu những nhà có tư-bản to, của từng hàng triệu như các nhà lý-tài nức tiếng bên châu Mỹ bây giờ. Nhưng ta trộc gì ai nấy rất muốn có chân trong Hương hội, cũng là người có của bản, đủ tiền chi dụng, đừng để đến nỗi đi hội đồng mà chỉ như con trùng kỳ-sinh nhưng, mong đục được của dân xu nhỏ nào là lợi cho túi riêng mình đồng xu ấy. — Ta không muốn những người hồng hách quá cậy quyền, cậy thế mà trẻ hiệp-dân em, nhưng ta cần gì được những người không muốn đề nên ai, nhưng cũng đủ cái oai mà khiến người, khiến việc, không sợ có sức gì trở ngại. — Ta không ưu những người văn hay chữ tốt, lúc dự Hội-đồng lấy thành-hiến ra mà đàm luận, lấy câu thơ rung đất mà ngâm vịnh ; nhưng ta không bảo thầy những người ù lì dốt nát, nhất tự bất tri, chữ ký mượn người viết chữ *ngón* bèn, rồi ngoạch ba nét làm chữ *đ* bên này, hoặc có cái giấy tư đại gì phải đợi cho thằng cháu ngoài tỉnh về hay thầy tổng ở bên cạnh sang chơi, mượn đọc to lên, nhắc đi nhắc lại đôi ba lần mới am hiểu, mà cho rằng đã tìm thấy người rồi. Ta chỉ ước sao các ông ra ứng cử, nếu chẳng thông thuộc văn tự thì cũng đọc được quốc-ngữ, viết được quốc-ngữ, quốc-ngữ chính là cái tiếng nói của các ông, của cả nhà ta ấy mà. Riêng về cái tư cách biết chữ này, hầu hết các tỉnh đã mở ra dạy chữ quốc-ngữ cho những người muốn sung chức thư ký — nghe nói có nơi cả những người muốn sung chức chủ tọa và thủ quĩ — rất được việc cho Hội đồng sau này. Các quan tổ-chức thật là châu đáo. Nên ai đã dự một chân hương hội mà còn không biết quốc-ngữ rứt là đáng tiếc.

(*Còn nữa*) N. Ô.-N.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 23 Septembre 1922

Quan Sarraut cưỡi tàu bay

Quan Sarraut đã cưỡi tàu bay đi Cherbourg.

Việc Đông-âu

Quan Lloyd Georges có bá cáo với các báo rằng ngài muốn bàn với liệt quốc giao các eo bể Dardanelles và Bosphore cho hội Vạn-quốc bảo hộ.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux ngày 23 Septembre 1922

Hội Vạn quốc

Ngày hôm nay, đại hội đồng đã xét năm vấn-đề : 1o Cái thể lệ giảng hòa ; 2o Việc giao những tỉ bình cho bản quốc ; 3o Việc xứ Georgie, 4o Việc xứ Galicie Orientale ; 5o Việc xứ Arménie.

M. Adatsi (Nhật-bản) là dự thẩm viên về cái vấn đề lấy ủy thuật lại công việc như sau này : Nguyên cái vấn-đề lấy là do một khoản cải-lương của hai chánh phủ Na-uy và Thụy-điển xin thêm vào bản hiệp-ước của hội Vạn-quốc. Những năm trước đây hội-đồng coi về các khoản cải-lương bản hiệp ước đã kê cứu vấn-đề ấy. Hội-đồng lấy không thể chuẩn. San Hội-đồng đặc-biệt cũng xem xét cái vấn-đề ấy. Hội-đồng đặc-biệt xin đặt một hội-đồng theo như một bản giao ước riêng của các nước sẽ thụy ý đặt với nhau. M. Uaden (Thụy-điển) nói bản chánh phủ lấy làm vui lòng ưng thuận bản dự-án mà đại hội-đồng đã đồng thanh công nhận.

M. de Brouckère (nước Bỉ) cố nhắc lại công trạng của M. Nansen trong việc đem tỉ bình về bản quốc, hiện nay đã gần nên giai quả. M. de Brouckère đã thay lời hội-đồng thứ năm mà công-bố rằng M. Nansen thực có công-trạng lớn với thế giới.

M. Lapointe (Gia-nã-đại) đệ-trình đại hội-đồng một khoản thỉnh-cầu tòa Trị-sự lưu tâm đến công việc ở Géorgie. để khi nào tiện thì tán trợ cho nước ấy khỏi phục lại cuộc hỗn-loạn. M. Brouckère (nước Bỉ) cổ diễn thuyết xin hội quốc cứu trợ cho người Géorgie.

M. Lapointe (Gia-nã-đại) có đệ trình đại hội-đồng một khoản nhắc lại lời thỉnh-cầu của kỳ đại hội-đồng hồi bai về việc xin liệt quốc ấn định cái tình-trạng luật pháp về miền Galicie Orientale. theo như lời M. Motta bàn đại hội-đồng thỉnh-cầu rằng, trong khi gấp hòa cho hai nước Thổ-nhĩ-kỳ và Hy-lạp, liệt quốc nên nhớ trừ cho dân Arménie một nơi làm cơ-sở. Đại hội-đồng xin tòa trị-sự lưu tâm đến việc ấy. M. Robert Cécil (Nam-phi-châu) có nói : cái vấn-đề Arménie có gái quyết xong, thì cuộc hòa-bình ở Thổ-nhĩ-kỳ mới được vững vàng. Và việc đặt một nơi cơ-sở cho dân Arménie lại là một việc lợi cho cả nước Thổ-nhĩ-kỳ nữa.

Ông hội trưởng Edwards có đọc một bức thư của phái-bộ Ba-tư xin xóa bỏ bức thư xin cử một hội-đồng trung-lập đến miền Cận-đông để bảo-hộ tự-dân, vì nay phái-bộ Ba-tư xét ra việc ấy nên ấy thác cho các hội-đồng thộp tự.

Hội-đồng thứ ba coi về việc thanh-giảm quân-bị và nội-dung định hiện-lý ra thế nào. Những số tỉnh khiếm có thể theo lời ước mà phát thanh-giảm không ? Nhưng không kết quả.

Tin Vương-quảng-Huệ

Vương-quảng Huệ đối với tin các đồng-bộ-tuyên ngôn không dám lãnh ý, siêu tòa Nội-các mới chưa giải quyết xong thì không chịu ra khỏi ý-viện.

Tin Nhan-huệ-Khánh

Nghe đâu Nhan-huệ-Khánh đối với việc ở-chức lại tòa Nội-các, vẫn chưa thuận nào, nhưng cũng không cố ý cự-tuyệt.

Tin bão

Vừa rồi Thượng-hải lại có bão to, so với lần trước có phần dữ dội hơn, tổn hại cũng nhiều.

Ngày 18 Septembre 1922

Việc ủng lập Lê-nguyên-Hồng

Có tin đồn Trương tác-Lâm, muốn ủng-lập Lê-nguyên-Hồng, nhưng không đích thực.

Hộ-pháp nghị-viện

Hộ-pháp nghị-viện vẫn quyết chí tiến-hành, đã chọn nơi để chỉnh đốn, nhưng đồng-nhân trước có sang du-lịch tại Quảng-đông.

Tin Phùng-ngọc-Tường

Phùng ngọc Tường lại có tin đã lĩnh chức Tiền-phi tổng-tư-lệnh.

Việc trái-khoán

Phái-viên nước Áo tới Bắc-kinh đòi nợ cũ hơn 500 vạn. Tài-chính bộ định vay nợ mới để trả nợ cũ.

Tin Cao-lang-Uất

Tin Cao-lang-Uất nhậm chức tài-chính-bộ tổng-trưởng, nghe đâu là vì có điện-tín của Tào-Côn gửi đến.

Bordeaux, ngày 24 Septembre 1922

Việc Đông-âu

Nhà Điện-báo *Reuter* có nói Mustapha Kémal có nói rằng miễn là Đồng-minh rút quân tỉnh về và đồng-minh cũng nhận những điều khoản của nước thổ yêu cầu về đất Thrace, và đất Grande Barrière, cùng các đất khác thì Mustapha Kémal sẽ không giữ gìn không phạm đến miền trung lập.

Hội Vạn quốc

Ngày hôm nay, hội Vạn-quốc đã xét cái vấn-đề cải lương khoản 10, và khoản 16 trong bản hiệp-ước của hội Vạn-quốc.

M. Lapointe (Gia-nã-đại) đã xin xóa bỏ là thư của bản chánh phủ xin bãi khoản thứ 10 ; ông chỉ xin cải lương lại khoản ấy mà thôi.

M. Struyken (Hà-lan) nói rằng hội-đồng thời nhóm họp lần này, về việc cải lương của nước Gia-nã-đại khởi nghị nên đệ trình cho hội Đại-hội-đồng thời tự, để xét cái vấn-đề ấy theo một phương-diện khác. Hội đồng bèn giao cho tòa trị-sự quyết nghĩ về các phương sách dùng để kê cứu lời khởi-nghị của Gia-nã-đại.

M. Barthélemy có nói rằng Chánh-phủ Pháp-thì muốn giữ lại khoản thứ 10. Ông nói : Khoản thứ 10 không có hại các nước phải cầu-trợ các nước có quân hội Vạn-quốc đột chiếm bị nước khác công kích. Cứ theo như khoản thứ 10, thì từ giờ trở đi, dưỡng cương giới các nước, tất phải điều đình thỏa-thuận, có hội Vạn-quốc chủ-trương mới có thể hoàn cải được, chứ không có thể dùng võ-lực mà thay đổi cương giới của các nước.

Phái-bộ Gia-nã-đại nói khoản thứ 10 không được phân minh. Sau đại hội-đồng ưng chuẩn lời kết luận của hội-đồng về việc cải-lương khoản thứ 10 trong bản hiệp ước.

Viên đại biểu nước Đan-mạch đệ trình bản tờ trình về sự cải-lương khoản thứ 10 trong hiệp ước, về việc trước bị các tỉ bỏ nghị. Đại-hội-đồng ưng chuẩn.

Hội-đồng thứ nhất bàn lời khởi nghị của tòa Trị-sự về việc tăng số hội viên bất thường trong tòa Trị sự trước khi có bầu nay tăng lên làm sáu.

Hội-đồng thứ ba đã bàn xong bản tờ trình của đại hội-đồng về việc thanh-giảm quân bị.

Tin Trung-hoa

Ngày 16 Septembre 1922 :

Việc nghị-viện

Hộ-pháp nghị-viện không chịu lấy lương-bổng ở Lê-nguyên-Hồng công-phẫn, tuyên-ngôn tất phải do nghị-viện cấp-phát.

Biến-pháp-thảm nghị-hội đã khai hội, hội trưởng là Vương-chính-Đình vì tránh đảng Hộ-pháp nghị-viện, vậy nên cáo không đến dự hội.

Vương-chính-Đình mới đảng Hộ-pháp nghị-viện đến đã tiếp để điều đình mọi việc. Nhưng người đến dự tiệc ít lắm.

Tin Cao-hùng-Ấn

Bài hiệu đại-biểu vào yết kiến Lê-nguyên-Hồng hỏi về việc bãi chức Cao-hồng-Ấn thì nội-dung đình biện-lý ra thế nào. Những số tỉnh khiếm có thể theo lời ước mà phát thanh-giảm không ? Nhưng không kết quả.

Tin Vương-quảng-Huệ

Vương-quảng Huệ đối với tin các đồng-bộ-tuyên ngôn không dám lãnh ý, siêu tòa Nội-các mới chưa giải quyết xong thì không chịu ra khỏi ý-viện.

Tin Nhan-huệ-Khánh

Nghe đâu Nhan-huệ-Khánh đối với việc ở-chức lại tòa Nội-các, vẫn chưa thuận nào, nhưng cũng không cố ý cự-tuyệt.

Tin bão

Vừa rồi Thượng-hải lại có bão to, so với lần trước có phần dữ dội hơn, tổn hại cũng nhiều.

Ngày 18 Septembre 1922

Việc ủng lập Lê-nguyên-Hồng

Có tin đồn Trương tác-Lâm, muốn ủng-lập Lê-nguyên-Hồng, nhưng không đích thực.

Hộ-pháp nghị-viện

Hộ-pháp nghị-viện vẫn quyết chí tiến-hành, đã chọn nơi để chỉnh đốn, nhưng đồng-nhân trước có sang du-lịch tại Quảng-đông.

Tin Phùng-ngọc-Tường

Phùng ngọc Tường lại có tin đã lĩnh chức Tiền-phi tổng-tư-lệnh.

Việc trái-khoán

Phái-viên nước Áo tới Bắc-kinh đòi nợ cũ hơn 500 vạn. Tài-chính bộ định vay nợ mới để trả nợ cũ.

Tin Cao-lang-Uất

Tin Cao-lang-Uất nhậm chức tài-chính-bộ tổng-trưởng, nghe đâu là vì có điện-tín của Tào-Côn gửi đến.

LỜI ĐÀN BÀ

Vấn-đề hôn-giá

Con trai khôn lớn cưới vợ, con gái khôn lớn gả chồng, lòng người làm cha mẹ bao giờ cũng vậy, nhưng mà vậy mới phỉ nguyện mới đẹp mặt. Nhưng mà ở trong hay sinh xuất lắm điều trắc trở gớm ghê, hoặc con vì cha mẹ ép uổng mà không được như ý mình kén chọn, hoặc tự mình tham bề tài sắc, bất cố lễ nghĩa, trước lấy-lắt mà sau sum-họp với nhau, hoặc có kẻ nhằm mắt nhờ trời đưa đến đâu hay đến đấy, không cần xem xét lo nghĩ. Nếu hôn-giá mà thiệp về các lẽ như vậy, thời trong mười phần đã hỏng tám chín có dư, cho nên sự hôn-giá là một sự trọng-yếu của đời người hết sức. Người đời mà không được hưởng phần hạnh-phúc trong gia-đình thời cũng giảm mất cái giá-trị ở đời đi phần nửa vậy ; nên cái điều kén chọn có thể không có không động, phải để cho đôi bên có bằng lòng nhau, nhiên-hậu cha mẹ nhờ đó mà đỏ xét nên chẳng mới phán định. Đạo vợ chồng đã rằng trọng chữ tri-âm, nhưng cũng phải cơ theo công-luận mới hợp người, vì bằng hai người ưng nhau, mà cha mẹ anh em họ hàng không vì thuận cả, thời lẽ nào hai người tự hồi thấy quyền thuộc mà làm riêng một cõi lạc thú được ru.

Còn như về phần cha mẹ, sự kén dâu chọn rể, tuy vẫn mình có quyền sắp đặt làm sao con cái cũng phải theo đó chứ, song tự mình phải nên nghĩ lại cho chỉ-ly, và cuối đâu là cuối vợ cho con mình, gả chồng là gả con mình cho người rể. Tuổi trẻ nên để cho đôi nhẽo thiếu có trọng thời sự với nhau, rồi sau ta sẽ tùy mà tính liệu, chớ không nên trọng mình mà chiều là hợp với tính ý của con, đối hoa cuối đời của con trước đã, cha mẹ chỉ nên cần cái cần mà đáng bơn kém, phần chia lẽ phải chẳng đó mà thôi, vì người con chưa tìm hiểu thế tình bằng mình, sự hạnh-phúc sau đời của con có can-hệ đến mình, nên không thể bỏ qua đi đặng.

Chính người con trai con gái cũng nên biết rằng duyên phối-hợp là tạo-đoan nghĩa cả trăm năm, trong một đời mình vui buồn cực sướng, vì đó mà gây nên sự-nghiệp về sau, nỗi giống lân dài, gia-thế bền vững, có chẳng cần ngoài mà thành đặng ru, làm sao cũng trước gia-đình mà sau ra tới hội, những kẻ tuổi tác đương non nớt, thường hay muốn cho toại cái tư-dục của mình, ít có chiều-lần cố-hậu biết đâu nóng lạnh thói đời, chưa mưa đã cắng, sự tình duyên chưa thắng đã đòi, mà mới thấy nhan sắc nào nõng, chức quyền sang trọng, đã vội cho thế là xứng-đáng, không coi phẩm-hạnh làm chi. Cái phẩm-hạnh mới là làm danh-giá cho người đời nhiều hơn sắc đẹp tiền của, thế mà người đời, thường vì sắc đẹp tiền của che lấp con mắt, tối tăm cả lòng dạ ; con trai kén vợ không cần có đức-hạnh, con mong gì con gái giữ-vẹn tiết-trinh ; con gái gả chồng không cần ở với người có phẩm-hạnh, thời trách nào con trai chẳng bắt bạc tình, hoặng hồ đời bây giờ con trai con gái lại có quyền tự-do kết-hôn nữa. Luận ôi ! tự-do kết-hôn ! nguy hiểm thay cho nghĩa tự-do kết-hôn, về phần người nước văn minh quy-điều thời không sao cả gì, chớ về phần người mới văn-minh bề ngoài là hạng người còn thiển học, đã không có trí sáng suốt, đó xét người, giữ gìn mình, lại không để quyền cho cha mẹ xem xét giúp ngăn cho ; ưng nhan thời lấy, ghét nhau thời bỏ, được vợ chồng mà coi như vật đồ chơi, thay đổi xem thường, cũng là vì không trọng chữ hôn-giá, không chờ lệnh cha mẹ, không cần lời mai-chước, phỏng còn nhân-phẩm gia-thất làm sao ?

Gần đây, mục-kích cái tình cảnh éo-le của đời mà lo thay cho người đời, không những con trai tìm vợ đã khó, mà con gái kén chồng cũng chẳng phải là dễ đâu. Đám khuyên ai đó nên coi chừng việc trước mà ngẫm nghĩ điều sau, sau tầm-thuật lại cho chính, kẻo nữa lỗm lỗi ăn năn không kịp.

Ôi ! đạo vợ chồng là Thánh-nhân đã để đứng trước hàng ngũ luân, bởi vì có quan-hệ đến vận-mệnh chủng tộc trong một nước. Vợ chồng có hòa-hảo, gia-đạo mới thành, con cháu mới phồn thịnh trăng-riêm. Vậy thời việc hôn-giá chẳng nên thận trọng lắm thay.

Đạm-Phương nữ-sĩ (Huế)

VĂN UYỂN

Soi gương

(Hát nói)

Câu mượn

(Tập kiều)

Đội trời đạp đất ở đời,
Vào trong phong nhã ra ngoài hào hoa
Rõ ràng thật lớn đời ta,
Dầu mờ nước thấy chưa nhòa bóng gương.

. .

Phải mình chẳng tá ?
Gặp nhau đây thong-thả nhỉ ? đôi lời,
Kiếp phong-trần cảm cảnh nỗi biết bao nơi.
Mình sao cứ hôm mai lần lần nhỉ ?

Hay chán-nhàn tính chung thế-thái,
Mà tìm mình nguyệt với tri-âm ?
Gối trần-hoàn sẵn sắc không không.
Ngày ba vạn nguyn bằng qua cửa sổ,
Chênh chếch nhòm song sổ bóng thỏ.
Cuộc trần-ai nhàm phỏng có được lê bao,
Xuân tha nhẹ bóng ra vào....

Tuyết-mai, Bùi-xuân-Quang,

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. Từ microfilms của Cornell

Dịch bài diễn-thuyết

của ông Phạm-Quỳnh đọc bằng Pháp-văn ở tiệc trà Hội Khai-trí ngày 20 Septembre vừa rồi

Hôm nọ bản-báo đã tóm lược bài diễn thuyết của ông Phạm-Quỳnh đọc tại hội Khai-trí rồi, nay tiếp được bản dịch của ông gửi đến, vậy xin đăng nguyên-văn sau này để các độc-giả nhãn lãm

Trình quan Toàn-quyền,
Thưa các ngài,
Thưa các quí-hữu trong Hội,

Tôi đứng nói ở trước các quan lớn và các ngài danh giá như thế này, thật là một sự bẽn bẽn cho tôi lắm. Thật tôi không ngờ đâu phải ra nói bữa nay, và xin thú thật rằng hơi có ý trách các bạn trong tòa trị-sự đã bày ra sự tình có này. Hội-đồng quản-trị hội Khai-trí ta đầu năm nay đã có bụng yêu cử tôi sang Pháp dự tày một Hội ở cuộc Đấu xảo Marseille, nay tôi mới ở Pháp về, đương rắp định muốn xin các ngài họp tiểu hội-đồng để tôi thuật trình công việc. Thế mà thành ra phải nói ở trước cả các quan đại-biểu ở bản xứ, gia-chi-dĩ lại có cả Ngài Toàn-quyền đại nhân quang-cố nữa! Kẻ bất-tài được cái danh dự quá đáng, tự mình thật lấy làm hổ thẹn.

Tôi đâu dám diễn thuyết ở đây. Bản ý tôi cũng muốn thuật lại hơi tường-tất để các ngài nghe về những sự kiến văn cảm-giác của tôi ở qui-quốc, vì tự khi về đến giờ đến đâu ai cũng hỏi chuyện, tựa hồ như người mới đi thám-hiểm ở phương xa cõi lạ nào về, chắc là có nhiều chuyện kỳ thuật lại, mà thật về phần riêng tôi, cuộc du-lịch này cũng là một cuộc sưu-kỳ thám-hiểm nhỏ ở một nơi gốc tích văn minh Thái-tây, chắc là trong các bạn Tây Nam ai cũng có ý muốn biết những sự tôi cảm giác thế nào. Song tôi mới về được mấy bữa nay, chưa kịp có thì giờ sưu xếp những điều kiến-văn cảm giác trong khi du-lịch cùng diễn-thuật ra cho thành văn-lý. Xin để đến dịp khác.

Vậy hãy xin không nói gì về thành Marseille và hội đấu-xảo cùng những vẻ trang-hoàng tráng lệ của cái hội độc nhất vô nhị đó trong hội ấy Đông-dương ta thật đã chiếm phần danh dự. Cũng xin không nói gì về những cuộc lăng-du của tôi trong khắp đô-thành Paris, cùng các nơi phụ-cận, như một mình thơ-thẩn dưới bóng cây Luxembourg, khi giờ lâu ngắm-nghía trong viện Bảo-tàng « Le Louvre », lại khi dừng chân trước các hàng bán sách cổ ở trên bờ sông nọ. Lại cũng xin không nói gì về sự đi viếng các nơi chiến-trường cũ, cùng những lúc đứng trước cái hình ảnh điêu-tàn của nhà thờ lớn thành Reims, hay mắt trông cái cảnh-tượng thê-thảm các đồng-điền thành Verdun, trong lòng ngậm-ngùi cảm động là dường nào.

Vậy thì biết nói gì bây giờ?

Việc du lịch của tôi ở qui-quốc cũng được nhiều điều ích-lợi cho sự học riêng của tôi, tựu-trung lại có một cái kết-quả như sau này: là khiến cho tôi thêm tin rằng cái mục-đích của hội Khai trí này là hay là phải, mục-đích ấy ngay từ hồi đầu tôi đã hết sức tán thành. Mục đích ấy là gì? Như lời quan Hội-trưởng vừa nói, mục-đích ấy gồm trong bốn chữ *Pháp-Việt tương thân*. Về phần riêng tôi, trước sau tôi vẫn một lòng tin rằng đó là một cái chủ-nghĩa hay và hợp-thời lắm. Nhưng tôi xin thú thật với các ngài rằng trước khi sang du-lịch bên qui quốc, tôi còn có chút hồ-nghi không biết cái chủ-nghĩa ấy có thực-hành được một cách hoàn-toàn không. Thật thế, vì muốn cho người Pháp người Việt tương-thân, thời ngoài sự giao-tiếp về việc quan, quan Tây phải giữ quyền trên, người Nam phải theo phận dưới, cần phải có cách giao-tiếp khác, hai bên có bụng tin-yêu, lòng qui-chuộng nhau, nghĩa là phải có một chút bằng đẳng mới được. Song cứ xét cái tình-thế người Tây người Nam đối với nhau như bây giờ, một bên là người bảo-hộ, một bên là người bị bảo hộ, trong sự giao-tế, một bên bao giờ cũng có ý hạ cố xuống, một bên bao giờ cũng có ý ngưỡng tới lên, để cố gây lấy một cái cảm tình đã không được đậm-đà chi cho lắm, lại thường bị cái tính-chất hai giống khác nhau cùng những lẽ riêng về chính-trị, về tâm-lý và những sự dụ-hoặc của cái hoàn-cảnh nó làm cho lạnh nhạt thêm nữa; cứ cái tình-thế như thế thì người Tây người Nam, ngoài những sự giao-tiếp về việc quan, có thể đi lại với nhau một cách thân-mật, đãi nhau như bè bạn, nói tóm lại là có thể bằng-đẳng được không? Điều đó tôi vẫn tự-vấn tự khi mới khởi xướng ra hội Khai-trí này, hồi bấy giờ cũng là buổi khó khăn cho chúng tôi, vì dư luận tây đối với chúng tôi thật không có một chút cảm tình gì. Điều đó, trước khi đi Tây, tôi vẫn lấy làm hoài-nghi.

Nay tôi đã ở bên qui quốc trong bốn tháng, đã từng giao-tiếp với nhiều người trong các giới, có muốn bày tỏ cho biết nước Việt-Nam người Việt-Nam thế nào đến đâu tôi cũng được người qui-quốc tiếp đãi một cách thân-ái, tôi lại thường khảo-nghiệm về cái tính-chất của quốc-dân Pháp những khi biểu-lộ ra tự nhiên không có kiểu sức gì, thời bây giờ tôi không còn nghi ngờ chi nữa.

Trong hoàn cầu vì có hai dân-tộc nào tuy ở xa nhau như Đông-cực với Tây-cực mà có thể dễ am-hiểu nhau, dễ thân-yêu nhau được, tưởng là hai dân Pháp-Nam ta vậy. Dẫu hương lai cái tình thân ái ấy chưa được hoàn-toàn, sự đó không phải là khó tại sự-lý, mà là khó tại một cái không khí riêng về chánh-trị, cái không khí ấy ngày nay xem ra cũng đã thấy tiêu bớt dần đi rồi. Muốn cho nó tiêu tán đi hẳn, chỉ là thuộc về kẻ thượng-lưu trong hai nước nên gắng sức thế nào để làm cho cái nghĩa Pháp-Việt tương-thân kia, xưa nay ước-ao đã lắm, giảng-cầu cũng nhiều, từ rày thành hẳn một sự hiển-nhiên trước mắt. Về phần anh em trong hội Khai-trí chúng tôi đã gắng sức rồi đó: chúng tôi lập thành được hội này, chúng tôi lại dựng nên nhà Công-quán đây, để chỗ cho người Tây người Nam bằng nay lui gặp mặt nhau cho càng ngày càng thân-mật và có thể cùng nhau cùng trao đổi ý-kiến. Chiều hôm nay, có Ngài Toàn-quyền Đại nhân và các đại biểu qui quan đã nhận chức quản-cố cho hội chúng tôi đến chứng kiến như thế này thật là đủ tỏ rằng việc chúng tôi làm là chánh đáng và thích hợp thời-cơ vậy.

Về phần riêng tôi tôi lấy làm bẽn-bẽn được thừa dịp này bày tỏ cái ý kiến của tôi, ý-kiến ấy tôi thật đã thành tâm sang tận bên Pháp thí-nghiệm vậy. Hay dở thế nào tôi không được biết, chỉ biết bụng nghĩ sao nói-thành nói vậy.

Tôi xin kết một câu mà tung-hô một tiếng:

Hội Khai-trí vạn-tuế!

Sầm-sơn du-ký (1)

(Tiếp theo)

Gần 6 giờ, tới Sầm sơn. Chúng tôi ngồi nghỉ một lát, rồi ra bãi biển xem phong-cảnh. Từ chỗ chúng tôi ở ra đến bờ biển xa độ 50 hay 60 thước. Hai bên đường có trồng hai dẫy cây thông. Con đường cái đi qua nhà khách-sạn Tây theo bờ biển lên đến nhà nghỉ mát của quan Chánh ở trên đỉnh núi. Các con đường cái đều có trồng cây thông hai bên và ở bãi biển nữa. Có một nhà khách-sạn của người Nam ta, tiện cho người Nam Việt ta đến đây du-ngoạn. Tôi có gặp mấy người khách du quan ở miền ngoài vô đây. Ở trên núi có nhà của các qui-quan để đến mùa viêm-nhiệt nghỉ mát. Có một nhà Bưu-điện, xế đấy có nhà quan cư. Còn thời những tranh dân-cư họp thành xóm làng. Ngay ở bờ biển có một quả núi, ở trên núi có đền đức thánh Độc-Cước (2). Từ dưới chân núi lên đến đền có 43 bực đá. Bên tay trái đền có một cái điện nho nhỏ, quá đấy là nhà nghỉ mát của quan Chánh. Cách kiến-trúc nhà quan Chánh giản-dị mà kiên-cố tráng-lệ, về phía bên phải, đứng trong đền trông ra biển không bờ không bến; trước mặt đền là những quả núi xa xa tận chân trời. Khách thập-phương thỉnh thoảng đến lễ bái. Thấy câu đối, hoành-phi của khách viễn-phương cung-tiến. Có một ông cố — tức là ông từ — ở giữ đền. Sầm-sơn có 4 thôn là: Sơn-thôn — thôn sở-tại, — Lương-trung-thôn, Cá-lập thôn và Hải-thôn. Bốn thôn ấy phụng sự ở đền Độc-cước. Năm nào cũng vậy, hôm 6 tháng giêng (3) là ngày đại-lễ, và từ 15 đến 20 tháng năm, chọn một ngày làm đại lễ. Hai kỳ đại-lễ ấy, đều bốn thôn cúng tế. Khi nào cầu đảo mới rước sách linh đình. Dân duyên-hải có đến một trăm làng vọng thờ đức thánh Độc-cước.

Dân 4 thôn sinh-nhai về nghề chài lưới. Họ dùng bè và rùng (rùng là lưới) để đánh cá. Mỗi bè có 8 người thủy-thủ. Khi đánh cá to thời ra ngoài xa, đi cả đêm; khi đánh cá nhỏ thời ở gần bờ biển, ở lạch, người ta dùng thuyền. Những thứ cá đánh được hàng ngày là: cá bống, cá sũ, cá vược, cá ó, cá nhám, (con cá nhám dài như con lươn nhưng sắc trắng), cá lạc, cá trai, cán eo, cá ầu, cá ngạnh, cá lờn-bơn, cá đuối, cá song, cua bể, tôm rồng, v. v. Bốn năm giờ sáng họ đã đi đánh cá. Khi nào tốt giời có thể kéo rùng cả ngày được. Khi nào động bể họ về sớm. Những cái rùng thật to, mua hơn một trăm bạc một chiếc. Hai đầu rùng có 2 cái tường dài tới 300 thước. Khi quăng rùng xong, mỗi bên ba bốn người kéo rùng vào bờ. Khi đánh được cá, hoặc bán ngay cho lái buôn, hoặc mang ra chợ Thanh-hóa để bán, mà lái buôn cũng bán ở chợ Thanh hóa. Khi kéo rùng có những trẻ con nhà nghèo đứng đợi, chúng nhặt những con cá nhỏ, chẳng khác gì người đi nhặt một lúc ở ngoài đồng vậy. Một ngày mấy lần ra bờ biển kiếm cá như thế cũng đủ ăn. Như hôm trước có sóng gió to, hôm sau bể lặng đánh được nhiều cá. Có khi mỗi ngày, mỗi người kiếm được một vài đồng bạc, có khi cả ngày chỉ gặm bẩy xu một hào. Một người chài lưới nói với tôi rằng cái bãi lợi không bao giờ hết được, đó là một cái kho vô-tận. Tục-ngữ có câu: « Tiền rừng bạc bể » tưởng không sai. Dân duyên-hải, người thiện-nghề biết xem sao xem chiều gió mà biết có bão hay không, đi có trở-ngại hay không. Nhưng cũng có khi sai lầm mà thiệt mệnh ở nơi bể khơi! Một ông lão nói với ký giả rằng nhà ông ta phải mất vài người đi ra biển bất hạnh gặp dông tố mà không về được. Than ôi! nghề chài lưới là một nghề dầm sương giãi gió, mà tính-mệnh con nhà nghề bị làn sóng vô-tình vùi dập đáy bể lúc nào không biết!! Bi thảm thay! Victor Hugo tiên sinh vì cảm-tình khi ra bờ biển mà họa ra những bài thơ tả cái cảnh-huống của bọn chài lưới, cùng bọn thủy-thủ lênh đênh trên mặt nước. [illegible] hùng hồn làm sao! Những giọng ém-đềm réo rắt khiến cho khách trong thư phòng úc đêm thanh cảnh vắng cũng phảng phất đến cảnh bể khơi. Đó là những bức tranh tả-chân tuyệt-bút vậy.

Từ tháng 3 đến tháng 6 đánh được nhiều cá to. Từ tháng 9 đến tháng chạp đánh được nhiều tôm. Còn những tháng khác đánh cá nhỏ.

(Còn nữa)

Thanh-trai, Trương-qui-Bình

(1) Xem số báo ngày 20 Septembre 1922.

(2) Tục truyền rằng hôm mồng 6 tháng giêng là ngày đức thánh Độc cước giáng thế. Ở chân núi tại bờ biển có một tảng đá, trên có vết một bàn chân. Dân sự đem nhang hoa ra lễ ở tảng đá ấy, thời đánh được nhiều cá. Từ đấy dân bảo nhau đến lễ đông lắm. Sau có nhiều gỗ trôi về chân núi ấy, dân bàn với lên lập đền thờ. Trước đền xoay mặt về phía Bắc, nên Hải thôn làm ăn được thịnh vượng, mà thôn sở tại bị sa sút. Dân Sơn thôn tìm cách xoay mặt trước đền về hướng Tây. Từ khi xoay được cửa đền về hướng Tây, dân Sơn-thôn làm ăn cũng được thịnh như dân Hải-thôn.

Đền thờ đức thánh Độc cước là đền đệ nhất. Đền đệ nhị thờ ông Tô đại-Liêu làm quan đời tiền Lê.

(3) Hôm 6 tháng giêng là ngày thánh giáng, nên dân 4 thôn làm đại lễ: từ mồng 6 đến mồng 8. Trong mấy ngày tế lễ ấy Hải-thôn là thôn nhỏ làm 1 trâu, 4 lợn, còn ba thôn kia, thời mỗi thôn làm 2 trâu và 4 lợn. [illegible] có tuổi ở thôn sở-tại thuật).

VIỆC HANOI

Tin tàu. — *Tàu Sontay* khởi-hành ở Saigon đi Banghoi, Quy-nhơn, Tourane và Haiphong ngày 24 Septembre 1922, hồi 7 giờ sáng.

Tàu *Azay le Rideau* tới Ha phong ngày 26 septembre, hồi 13 giờ.

Tin tàu Porthos. — Hôm nọ có tin đồn rằng tàu *Porthos* vì việc đình công mà ở Marseille không khởi hành ngày 8 Septembre như đã báo trước, nhưng xét ra thì tin ấy đồn sai, vì rằng chính-phủ có cho các báo quán biết danh sách những quan chức đã xuống tàu ấy ở Marseille rồi. Vả lại tàu ấy đã có tin qua *Port Said ngày 13 Septembre* thì chỉ đầu trung tuần Octobre là tới Haiphong.

Phái bộ Vân-nam. — Các phái viên Vân-nam đã xuống Haiphong chuyến xe lửa thứ nhất sáng hôm qua. Đến thứ ba lại trở về Hanoi.

Học sinh trường Thuốc có thể cử học tại Hanoi mà thi tiến sĩ. — Cái lối-bạn học để thi lấy bằng Y-khoa tiến-sĩ thì định là 5 năm học tại trường thuốc Kém-bị Hanoi và một năm tập sự tại đại-học-đường Paris.

Phàm những người đã thi đỗ lên lớp từng năm và hết năm thứ năm thì được sang học tại Paris.

Nhưng tạm thời thì các thể lệ trong chỉ-dụ này, thi-hành lui lại cho tất cả những học-sinh đã bắt đầu học từ ngày 1er Octobre 1918 hoặc đến ngày ấy mà còn đang học.

Bán một cái xe Ô-tô « Ford » còn tốt lắm. Giá 1.000$00. Hỏi tại bản-quán. 3326

Một công-ti trương tàu bay tại Đông-Pháp. — *Aéronautique* có đăng rằng: Không-trung công-ti của Pháp tại miền Cực đông có lập ra để trương các đường không trung ở Đông-Pháp và bán những máy bay của Pháp tại miền Cực-đông. Những ông quản lý thứ nhất ở công-ti ấy là M. Lapicque, Salanson, Beleyguier, Bréguet, Bienaimé, Lederlin, Bourcier Saint-Chaffray. (quan nguyên Thống-sứ Bắc-kỳ)

Ai muốn giao-dịch với Vân-nam. — Đến ngày thứ tư 27 Septembre từ 9 đến 11 giờ sáng M. Meynard là thương-mại ủy viên của phủ Toàn-quyền tại Trung-hoa sẽ tiếp các nhà thương-mại Tây Nam muốn hỏi han ông mọi điều về việc buôn bán hay là đấu-xảo ở Vân-nam. Vậy ai muốn hỏi điều gì thì cứ lại sở Kinh-tế (Direction des Services Economiques).

Ai tín. — Bản-quán được tin buồn rằng cụ thân-phụ ông phán Nguyễn-hữu-Tuân, nhà số 17 phố hàng Hòm, nhạc phụ ông phán Ng-đình-Tô. Đỗ-văn Tường, Ng-văn-Giõng, mới tạ thế hồi sáng hôm nay. Năm nay cụ hưởng thọ 80 tuổi.

Đến mai là mồng 6 ta, hồi 11 giờ rưỡi thì cất đám và an táng cụ tại Phúc-trang.

Bản quán có lời kính viếng cụ và chia buồn cùng qui-quyến.

Cất đám ông Thái văn Thường — Ông Thái văn-Thường thư ký nhà thương Bảo-hộ tạ thế chiều thứ bảy, vừa rồi, sáng hôm nay đã cất đám, an táng tại làng Đại-từ.

Các bà con thân thuộc phúng viếng và đưa đám rất đông. Khi tới huyệt, ông Hoàng-mạnh-Ngọc là hội trưởng hội Nghĩa-bảo có đọc một bài điếu tang rất cảm động.

Bản-quán xin có lời viếng ông Thường và chia buồn với qui quyến.

Lời cảm ơn. — Chúng tôi có lời cảm tạ các cụ các ông, các bà đã tỏ tình thân ái đến viếng và đưa đám phu-quân thân phụ và nhạc-phụ chúng tôi là:

Ông THÁI VĂN-THƯỜNG

Sáng hôm nay hồi 7 giờ sáng.

Trong khi bối rối, có điều gì sơ suất thì xin các ngài miễn chấp cho.

Vị vong nhân
cùng gia quyến bái tạ.

Người Nam viết báo Tây. — Có tin rằng ông Lưu văn Mạnh là một nhà tây học thiếu-niên đã ứng giúp báo *Indépendance Tonkinoise* ở Hanoi, nay mai sẽ vô Saigon giúp một nhà báo Tây Nam-kỳ. Nếu tin ấy có thật, thì xin chúc ông đạt tới cái mục-đích của ông. Mới đây độc-giả còn được đọc nhiều bài hay của ông ở báo Tây, nay ông đi chắc bà con ta ở Hà-thành nhiều người tiếc. R.

Trường Thể-dục. — Trong ba tháng nghỉ hè ở trường chỉ có những người nhớn luyện tập thể thao, còn học-trò nhỏ vẫn nghỉ.

Nay các trường Pháp-Việt đã mở cửa, các học sinh đã hầu yên về việc rèn-tập trí não, thì cũng nên nghĩ đến việc luyện tập thể-thao để bồi bổ sức khoẻ đào tạo nhân-tính, hòng đảm đang việc đời một cách hoàn toàn.

Vậy trường Thể dục đến này 1 tháng mười tây này bảy giờ rưỡi sáng lại mở cửa nhận những học sinh cũ và mới. Những học-sinh cũ thì đã có một cái phiếu, khi đến trường phải đưa trình ông giám-thị trường để ghi tên vào sổ năm nay. Còn những người mới thì phải gửi đơn đến xin ông Kiểm-đốc trường, trong đơn xin của những người từ 9 tuổi tới 15 tuổi thì người cha hoặc người thay quyền cha phải ký tên nói « ưng thuận cho phép đi tập Thể dục » (theo điều thứ 29 ở qui-pháp trường).

Khi một người nào được tập ở trường thì phát cho một cái phiếu vàng dấu hiệu của trường (theo điều thứ 30 ở qui pháp trường).

Còn về tiền phí-tổn về sự luyện-tập, thì theo điều thứ 38 ở qui-pháp trường, những người từ 16 tuổi trở lên phải giả mỗi tháng 0p. 50, còn những học-trò từ 9 tuổi đến 15 tuổi thời giả 0p. 20 một tháng.

Nhưng từ khi lập trường đến ngày nay đã 4 năm tròn, người lớn hoặc tập thể-thao, hoặc đánh bóng, đánh quần (tennis) thì vẫn trả tiền, chỉ trừ những thiếu-niên là học trò các trường công, trường tư thì được xá cả.

Nhưng xét ra trong các học-trò đến luyện tập ở trường Thể-dục, có con nhà giàu sang mà cũng được xá tiền công-phí ấy thì chẳng hóa ra không công lắm vậy. Và lại trường Thể-dục làm một việc công ích « Cải-lương nhân loại » thì những người được hưởng sự ích-chung ấy cũng nên ghé vai gánh vác tiền nhu-phí cho trường. Lại biết rằng những nhà đã muốn cho con mình được hưởng nền giáo-dục hoàn toàn (trí-dục, đức-dục, thể-dục) thì có hẹp gì vài hào một tháng mà chẳng trả tiền công phí ấy cho trường Thể-dục.

Vậy nhà trường định rằng từ ngày 1 tháng mười này trở đi, chiếu theo điều thứ 38 ở qui pháp trường mà thu tiền tập thể thao. Xét ra những học sinh nào thật nghèo, xin giám thị trường sẵn lòng xá cho, ấy là một cách khuyến-khích những thiếu-niên nghèo mà thích tập thể thao vậy.

Giờ tập thì không có nhất định cho những người lớn, những người ấy có thể sáng tối muốn lúc nào tới trường cũng được, tối thì có thể tập quá 7 giờ vì ở trong trường đã có đèn điện.

Những học-sinh thiếu niên thì chỉ tập có hai buổi: *Sáng chủ nhật từ 7 giờ cho đến 9 giờ. — Chiều thứ năm từ 3 giờ rưỡi tới 5 giờ rưỡi.* Khi ra vào đã có giám thị trường coi sóc, theo kỷ-luật nhà trường.

Ai muốn xin tập ở trường Thể dục thì làm đơn theo kiểu sau này gửi cho ông Kiểm-đốc trường ở phố Ch. Wielé (M. le Directeur de l'Ecole d'Ed. Physique, rue Ch. Wielé Hanoi.)

Tên tôi là.....nghề.....tuổi.....ở phố.....số xin ông Kiểm-đốc trường Thể-dục. Nếu tôi được luyện tập thể-thao ở trường thì tôi xin theo qui-pháp trường.

Ký tên....

Số học-sinh năm nay từ 9 tới 15 tuổi chỉ định 300 mà thôi, quá số ấy không nhận đơn xin nữa.

Ai vào tập ở trường chỉ phải sắm một cái quần đùi ngắn (slcçon) may mất độ 0 p. 30 mà dùng được 2, 3 năm.

Những người nhớn muốn đánh quần (tennis) thì cũng phải làm giấy xin gửi đến cho ông Kiểm đốc trường theo điều 37, 38 thì những người đánh quần phải đóng 5 p. lúc xin, vào còn mỗi tháng đóng 1 p.

Kiểm-đốc trường lại cáo

Thi bằng Thành-chung Pháp-Việt. Sáng hôm nay, hồi 7 rưỡi, tại trường Bảo-hộ đã bắt đầu thi bằng thành-chung Pháp-Việt. Cả thảy có 86 người thí-sinh là 6 nữ học-sinh và 80 nam học-sinh.

Các đầu bài thi như sau này:

Âm tả

Le crapaud

A la chute du jour, par les temps humides et par la pluie, le crapaud abandonne ses sombres retraites et s'avance lentement sur le sol, *moitié sautant, moitié rampant*, explorant de l'œil le champ ou le jardin. Il peut supporter la faim très longtemps; il peut prendre des *repas* très copieux et dévorer presque sans mesure. Mais on ne trouve jamais dans son estomac que des débris non digérés d'insectes, de larves, de vers, de limaces surtout. Un crapaud en détruit de si grandes quantités *qu'on* ne saurait trouver un meilleur gardien pour les tendres salades et les jeunes légumes. Quand la nuit, par les temps humides, les limaçons sortent du sol, le crapaud commence sa chasse lente et sûre et ne la cesse qu'au *lever* du soleil. Il n'a qu'un petit district et l'explore à fond et apprend d'autant mieux à le connaître qu'une longue vie lui permet de la parcourir pendant bien des années. Les jardiniers anglais les utilisent aujourd'hui. Depuis des siècles, les naturalistes affirmaient *que* les crapauds sont inoffensifs, mais on ne *les* écoutait pas. Cuvier disait: « Les crapauds sont des animaux d'une forme laide et *hideuse que* l'on accuse à tort d'être venimeux par leur salive et leur morsure ». *Aujourd'hui* que les Anglais se sont mis au-dessus d'une *répulsion* et d'un *préjugé* séculaires, d'autres pays suivront peut-être leur exemple. On trouvera que les crapauds sont des animaux utiles et qu'ils ne répandent aucun poison.

Câu hỏi

1. Expliquer: Moitié sautant, moitié rampant; repas copieux, hideux, répulsion; préjugés.

2. Mots de la même famille que « lever » Faire entrer chacun d'eux dans une courte phrase.

3. Nature et fonction des mots « Aujourd'hui, les, que » dans les trois passages soulignés ».

4. Nombre et nature et fonction des propositions contenues dans la phrase: « Il n'y a qu'un petit district..... pendant bien des années.»

Luận quốc ngữ

Thông minh và cần mẫn khác nhau thế nào? Kết quả ra làm sao?

Mấy quyển pháp luật học mới. — Nhà Viễn-đông ấn quán (Imprimerie d'Extrême Orient) mới xuất bản bốn quyển Pháp luật học của M. Dejean de la Bâtie, là quan phó Binh-lương, sung chức giáo-sư ở trường Cao-đẳng Pháp-chánh và trường Cao-đẳng Thương-mại Hanoi. Bốn quyển Pháp luật-học ấy là: Công-pháp-học liệt-quốc (Droit international public); Tư-pháp-học liệt quốc (Droit international privé); Thương-mại pháp học (Droit commercial) và Hàng-hải pháp học (Droit maritime). Chúng tôi đã đọc đi đọc lại những sách quí báu ấy, thực thâm phục cái đại tài của tác giả. M. Dejean de la Bâtie vốn là một nhà Pháp-luật-học trứ-danh, người Đại-pháp ở đây và những người học thức bản xứ ai cũng biết. Ông đã khảo cứu bao lâu về khoa pháp-luật-học, và những sách của ông, các nhà thẩm phán, các nhà chính-trị và các nhà làm báo đều công nhận là sách có giá-trị cả. Sách này bản tâm ông định soạn cho người Việt Nam. Thực thế, ông soạn ra bộ sách này là để dùng cho bọn thanh-niên hiểu học Việt Nam, các hàng quan lại, các nhà giáo-sư, các nhà thương-mại, các nhà kỹ-nghệ, tóm lại là để dùng cho bọn thượng-lưu trí thức Nam-Việt ta vậy.

Những sách ấy, ông Dejean de la Bâtie làm ra rất rõ ràng mà đặt theo lối mới, thực là những sách khảo cứu về pháp-luật-học một cách kỹ lưỡng sâu xa, mà lại có điểm thêm cái lịch sử các việc đã xảy ra hay là đương xảy ra trong thế giới. Những bộ sách ấy thực là ích lợi. Vả cái cách tổ-chức một xứ, cái mối sinh hoạt về đường công pháp tư-pháp và thương-mại thế nào, chẳng có lẽ ta lại chịu mang-nhiên không hiểu biết chút nào cả dư. Chẳng có lẽ ta đọc báo ngày nào cũng thấy nói các cuộc hội-nghị, hội Vạn-quốc, các vấn-đề kinh-tế, thương mại, xã hội, mà ta lại không hiểu chút gì về pháp học thương-mại và pháp học liệt-quốc du?

Vậy chúng tôi khuyên người đồng-bang nên đọc những sách của ông Dejean de la Bâtie, sách ấy vui chứ không có buồn như các sách pháp-luật-học khác đâu.

Nhân đây chúng tôi xin có lời rất thành kính mừng ông Dejean de la Bâtie vì ông đã soạn được cho chúng tôi những bộ sách quí hóa ấy. Sách này in ít lắm. Vậy ai muốn mua nên viết thư thẳng ngay cho tác giả tại sở Phó Binh-lương Hanoi (Sous-Intendance militaire Hanoi).

Mấy người học trò Cao-đẳng.

Tòa án Đại-hình. — *Việc Bình-liêu*: Hôm nay tòa án Đại-hình xử việc sau này

Hôm 22 Octobre 1921 tên Lương-v-Ngọ là xã-đoàn ở Đông-tâm châu Bình-liêu (Hải-ninh) vâng lệnh quan Hai đóng ở đồn Hoan-mô mộ lính dõng ở làng ấy để đem sang cản ở biên thùy, vì được tin rằng có một bọn giặc ở bên Tàu định sang Bắc-kỳ ăn cướp. Hôm 24, đúng 6 giờ chiều, tên ấy cùng với tên Nông-huy-Lợi là ký mục cũng ở làng ấy gọi 6 tên lính dõng mộ là tên Nguyễn văn-Cầu, Nguyễn-v-Phát, Lã trung Ngọc, Vi-v-Tòa, Hoàng-văn Vĩnh và Nông-văn Khanh đến hội họp ở nhà tên Lợi. Chúng gọi cả 10 tên Hoàng-v-Phan, Hoàng-v Quý, Hoàng-v-Điện, Nông-v Đ., Lã-v-Năng, Hoàng-v Bảo và Ng-v-Bình và bảo cho biết định đi ăn cướp ở làng Cam-co (bên Tàu) là nơi lương dân ở tỉnh Quảng-tây chạy loạn trú ngụ và là nơi chúng biết có nhiều trâu bò.

Bọn ấy 16 tên theo lệ thường làm lễ, ăn uống xếp đặt mỗi người mỗi việc rồi kéo nhau lên đường. Hôm 25, vào hồi 6 giờ sáng, chúng đến khe Khau-rồng trông thấy 3 người đi đằng xa lại. Tên xã đoàn Ngọ bảo lính dõng núp một nơi. Khi 3 người đến nơi thì chúng chạy ra bắt. Bấy giờ tên xã-đoàn sai tên Phan và tên Quý trói lại. Ba người ấy là Hoàng-v-Phúc, Chu-lạc-Hanh và một người khách 80 tuổi đi gặt lúa. Tên Phúc, tên Hanh khai với tên Ngọ là mật-thám của nhà nước Bảo-hộ, vì có người bảo sắp có toán giặc định sang Bắc-kỳ ăn cướp, nên quan sai sang để rắc chông cho giặc không tràn sang được. Tên ấy xem thẻ và giấy tờ công hành của hai người ấy, rồi đưa

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đặt hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm dễ tìm kiếm. Xéo các ngài thường hay ký tên vắn tắt, hoặc thảo quá, không sao đọc được, [illegible]

ĐỒNG-HỒ
VỎ KỀN
BẢO HÀNH 5 NĂM
Máy chạy tốt nhất hạng
Có cả vòng đeo tay bằng gia rất đẹp
Một số kim có chất dạ quang, để xem giờ ban đêm
Giá. . . . . 5$75
BÁN ở HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

PHÒNG-THĂM-BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thưởng thụ đệ ngũ đẳng Bảo-dân bội tinh. Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh-viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said và ... Huế
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các ... bệnh lậu, bệnh giang mai
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
3018

Hỡi kẻ phải đau

Hỡi hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khí quản mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chút nào cả, hỡi hỡi những người phải đau khí quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi, hỡi hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có biết không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong ... năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao ... sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn hối.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 64 Paul Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ

DẦU CÁ MỚI ĐẾN
Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (blonde) và thứ mùi nâu (brune)
... hung-hung (blonde) ... ta thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu Montès bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. 4f.45
Độ 0$65 đến 0$70
Sáu lọ. 24f.50
Độ 3$60 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc ... bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosote. Dầu cá ... hạng bổ tỳ và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 64, phố Paul-Bert, Hanoi

ra cách đồng bảo tình đừng đi ăn cướp nữa, đem giết mấy người đi chặt đầu đem về nói dối là giặc để lấy công trạng. Song nhiều tên nhất là tên Lợi không nghe, nhất định cứ đi ăn cướp với những tên đồng ý.

Bấy giờ toán ấy chia đảng ra. Tên Phan, tên Quý, tên Cần theo tên Ngọ làm việc ác ấy, Tên Ngọ bảo tên Quý trói tên Phúc vào cây rồi lấy súng bắn. Xong, lại sai tên Cần trói tên Hanh giắt đi một quãng rồi tên Phan và tên Cần đứng sau bắn mấy phát ngã lăn ra đấy, tên Phan lại lấy dao chặt lấy đầu những người bị bắn ấy cắm vào những cái chông cắm đi. Còn người khách già thì chúng tha cho về. Đảng tên Lợi trông thấy thế sợ chạy. Đảng tên Ngọ chạy theo rồi lại họp với nhau. Tên Phan mang cái thủ cấp tên Vinh mang cái súng lấy của tên Hanh là người bị chúng giết làm tang. Tên Quý đi trước cầm cái cờ tam-tài. Toán ấy giả làm có đánh nhau với giặc mỗi đứa bắn 30 phát súng. Một lúc kéo nhau về làm ra bộ đánh giặc thắng trận đem hai cái thủ cấp cùng khẩu súng ấy vào trình quan ba đạo Bình-liêu, lại làm cả tờ bẩm bịa đặt đuổi việc chúng đánh giặc để hòng được công trạng.

Cách mấy hôm sau, người cậu tên Phúc bị giết xin phép đào hai cái đầu lâu lên xem, thì nhận ngay được mặt cháu mà một người nữa cũng nhận ngay được mặt tên Hanh bị giết. Sau quan bắt những lũ ấy tra xét thì mới rõ chuyện chúng làm xằng như thế.

Tên Cần, tên Phát và tên Khánh chết rồi.

Trong những tên phạm chỉ có tên Phan đã can án một lần.

Một dịp tốt. — Muốn bán lại :
1 glyphoscope richard 45 + 107, còn tốt, có 6 chassis và déclencheur ; chụp dễ lắm.

1 jumelle stéréoscope, là thứ ống dòm để xem những ảnh đã chụp bằng glyphoscope trên kia coi lớn bằng thật.

1 chassis transposeur để in kính ảnh.
Tất cả để lại 15 đồng, tiền cước người mua chịu ; viết thư hỏi M. Ng-Trọng ở Phú-quốc (Cochinchine).
3334

Hội Trí-tri — *Lớp học tối :* Từ thứ hai mươi một tháng này bản-hội lại mở lớp dạy tối, dạy tiếng Pháp và dịch tiếng ta. Lớp này cốt để giúp cho những học trò nhớn tuổi muốn học thêm tiếng Pháp và dịch tiếng Pháp ra tiếng ta. Ai muốn xin vào tập lớp này thì nên gửi đơn đến cho ông Đốc thành-chung và lớp tối. Số học-trò chỉ lấy độ 50 người trở lại.

Lớp chữ nho : Lớp này mở từ năm ngoái, độ nóng nực nghỉ, nay Hội đồng trị-sự định đến mồng hai tháng mười này lại mở lớp ấy. Lớp ấy cốt để các ông hội-viên thôi, song những ông ngoài hội-viên muốn đến tập cũng được. Những ngài thích « bảo-tồn quốc-túy » muốn thông hiểu chữ nho, muốn cho giỏi quốc-văn thì nên đi tập lớp ấy. Ông chưởng-giáo lớp ấy là ông Nguyễn-hữu-Tiến, tú tài, trợ bút *Nam Phong*. Ai muốn theo tập lớp chữ nho ấy thì xin viết giấy cho ông tổng-thư ký hội là Ngô-v-Liễu, tham-tá thư-viện phố Borgnis Desbordes.

Lớp học thực-hành, kế-toán và thương mại : Đến ngày 1er Octobre, ở Trí-tri lại sẽ mở một lớp Cours Pratique de Commerce et de Comptabilité những người xin học thì ít ra phải có bằng Certificat d'études primaires hay là đã học lớp nhất (Cours Supérieur) một trường nào có livret scolaire làm bằng

Lớp này có M. Phạm-văn-Duyệt, Comptable và M. Nguyễn-đình-Tường tốt-nghiệp trường Thương-mại, tham-tá sở Đốc-công dạy, niên học là hai năm.

Các đơn xin phải gửi đến cho ông tổng thư ký hội Trí-tri, hạn đến ngày 30 Septembre là cùng.

Cả ba lớp học trên này, Hội đều dạy giúp, ai đến học không phải trả tiền. Tối dạy từ 7 giờ rưỡi trở đi.

Trí-tri-hội lại cáo

Ngạch Học-chính. — M. Dương-văn-Long, giáo-học tập sự ngạch thành-chung ở Bắc-kỳ nay được thăng giáo-học hạng tư, kể từ ngày ký nghị định này :

Ngạch Công-chính. — Ông Lưu-thế-Ái là lệnh-đệ ông Lưu-thế-Điện đỗ Tham-tá Công-chính kỳ vừa rồi, nay được bổ đi Huế. Sáng hôm nay ông đã đi chuyến xe-lửa thứ nhất vô Nghệ rồi đi Huế.

Lịch sang năm. — Xin nói để các ngài biết rằng nay bản quán đương sửa soạn in lịch sang năm và đã vẽ được mấy kiểu bìa lịch rất ý tứ, rất đẹp đẽ. Sau đây lại in mẫu một ngày đầu năm ta để các ngài biết cho rằng thứ lịch của bản quán làm ra thật rất tiện cho việc xem ngày, mà nhà nào đã có thứ lịch này thì bất tất phải mua quyển lịch tàu nữa.

FÉVRIER	小月正
16	Kiến Giáp-dần — Sóc Canh-thân
VENDREDI	壹初
Fête du nouvel an annam.	Ngày Canh-thân
1er jour du 1er mois de Qui-Hợi	Hành-Mộc — Sao-Quỉ — Trực Phá
	KỴ : Kinh lạc — An sàng — Thẩ-ngư — Rồi-văn, Thành phục — Hành-tang
	LỄ NGUYÊN-ĐÁN
	Xuất hành nên đi về hướng Tây Bắc, giờ Sửu tốt, giờ Thìn cũng tốt.

Vậy nếu các đại thương gia gần xa cần phải thửa lịch cho quí hiệu thì xin mời lại ngay bản quán mà đặt trước, nếu không đặt trước thì sau sẽ phải chịu giá đắt và lại hết cả bìa vẽ đẹp nữa.

Ngài nào ở xa, muốn viết thư về, xin cứ gửi cho ông Quản-lý nhà in bản quán như sau này :

M. ... XUÂN-TRANG
61-63 Rue du Coton, Hanoi

Trường Bảo-hộ. — Quan Đốc-học trường Bảo-hộ có lời nhắc lại các nhà có con muốn xin học tại các lớp Sơ-học (Petit collège, biết rằng giá tiền cơm và tiền học như sau này :

Ăn ở tại trường.	6 p.	00
Ở ngoài đến học.	2	00
Ăn tại trường một bữa.	3	00

Tòa án Trừng trị. — Sáng hôm nay tòa án Trừng-trị xử những việc sau này :

Du đãng — Tên Ng-văn-Thọ, 16 tuổi du đãng, không có nghề nghiệp gì phải phạt giam ở nhà Trừng-trị cho đến tuổi trưởng thành mới được tha. Tên Ng-văn-Sinh phải phạt 3 tháng tù cũng về tội du đãng và 2 năm biệt xứ vì tên ấy đã mấy lần tái phạm.

Ăn cắp ô. — Tên Trần-văn-Hiến phải phạt 1 tháng tù và 25 quan về tội ăn cắp ô của một người đi đường. Tòa có bảo tên ấy biết rằng nếu lần nữa mà lại phạm về việc gì nữa thì sau sẽ phải đi đầy vì tên ấy đã can án nhiều lần rồi.

Cách ăn tiền của bọn du côn. — Một hôm tên Bùi-v-Yên, Bùi-v Long và tên Trần-ngọc-An ba tên đều là du côn cả, đến nhà một người tên là Lê-v-Long ở phố hàng Vôi bảo rằng có người thuê đánh, nhưng nếu cho tiền thì thôi. Bấy giờ hai vợ chồng Lê-v-Long thấy thế phải điều đình với bọn du côn rằng đến chiều xin lo tiền đưa. Xong khi chúng ra, thì có trình sở mật thám ngay. Đến chiều khi tên Yên và tên Long đến thì có mật thám vào bắt ngay điệu về giam xét. ... tên An cũng cho đi bắt được ngay. Tòa phạt tên Yên 45 ngày tù và hai tên du côn khác mỗi tên 1 tháng tù.

Cạy cửa ăn trộm. — Một đêm tên Ng-v-Ổn đến nhà một người cạy cửa để chực ẩn vào ăn trộm. Trong nhà ấy bấy giờ hãy còn thức nghe tiếng động chạy ra tình rõ cùng với một người ở bên cạnh bắt ngay được. Tòa phạt tên Ổn 2 tháng tù.

Đày tớ bất lương. — Tên Ng-v-Định làm bồi cho một người Tây một hôm lấy quyển sổ của chủ và đem lấy bảng của hiệu khách An-yên ở phố Tràng-tiền biên hàng vào và bắt chước chữ ký của chủ ký vào, đem đến lấy hàng. Tòa phạt tên Định ấy 45 ngày tù và 25 quan.

Con nhà ai ? — Người ta thấy một cái xác con trai bỏ trong một cái hòm vứt ở trong quãng đất bỏ không gần nghĩa-địa Tây ở đường Quan-thánh.

Bị đánh thủng đầu. — Chiều hôm qua hồi 3 giờ, một người cai cu-li là Ng-v-Đại bị hai người lính An-nam lấy một miếng sắt đánh thủng đầu.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Tàu mắc cạn. — Chiều 21, hồi 6 giờ tàu *Trưng-trắc* của hãng tàu Bạch-thái bị mắc cạn ở sông Luộc, nước chảy vào hầm tàu hư mất nhiều hàng hóa.

Tối 22 hồi 10 giờ tàu *Thiện-trị* cũng của hãng ấy cũng bị mắc cạn ở Kênh-đông.

Vì bão. — Tàu *Van Vollenhoven* đáng lẽ tới đã lâu mà sáng thứ bảy vừa rồi mới đến bến, vì phải tránh bão ở Bắc-hải. Tàu *Hai mun* và tàu *Newmathilde* tránh bão cũng va phải nhau. Tàu *Hai-mun* thiệt hại rất nhiều.

GIA-LÂM

Cháy. Hồi 9 giờ rưỡi hôm 19 Septembre, phố Ái-mộ bị cháy mất hơn 10 nóc nhà. Chẳng may gặp lúc gió mạnh nên ngọn lửa bốc rất to và lan rất chóng, nhưng cũng khá khen dân các phố đã biết bỏ thói « cháy nhà hàng phố, bằng chân như vại », mà đồng lực giúp nhau chữa đầy nửa giờ đồng-hồ đã tắt. Quan Cẩm cùng các thầy đội thật hết sức hết lòng chữa cho. Sở Hỏa-xa Vân-nam có phái mấy ông chủ Tây và bọn thợ với rồng đến tưới.

Nếu cứ được một lòng tương ái tương trợ nhau như thế, thì việc gì chẳng nên !

Việc chữa cháy cần nhất ở những người trên, người trên có săn sóc tự ra tay đốc thúc, thì kẻ dưới mới noi theo, mới tận lực, nếu người trên hững hờ thì người ngoài tự bỏ cho việc chữa là việc bên bạ thường trốn tránh là thế. Biết đâu việc là việc nghĩa, cứu người như thể cứu mình.

Ấy người quí quốc thấy cơn hỏa hoạn biết thương xót là thế, chẳng như ai cháy chết mặc bay, muốn trình phải có đồng bạc đã khá ổ thay là cái thói ấy !

Nghĩa phương lại cáo

BẮC-NINH

Khuyến-học-hội. — Bản quyên tiền mua nhà hội-quán bản-hội số thứ ba :

M. Lê-văn Phúc, chủ nhà Đông-kinh ấn-quán 50 p ; M. Đặng-trần-Vỹ tuần-phủ Phú-thọ 5 p ; M. Ng-như G. án-sát Quảng-yên 15 p ; M. Phạm gia-Thụy, án-sát Bắc-giang 10 p ; M. Trịnh-huy-Huyến, tri-huyện Vụ bản 10 p ; M. Ng Lễ. Hóa-học kỹ-sư Nam-định 10 p ; M. Lê v-Chất, phán-sự tòa Sứ Sơn-tây 5 p ; M. Trương-trọng-Giáp, buôn bán Đáp-cầu 2 p

Bản-hội có lời cảm ơn các ngài, và xin kính liệt kê quí-tính phương-danh trong hội-quán để ghi nhớ mãi mãi.

Bản hội có lời tuyên cáo rằng nay mai sẽ mở thêm một lớp học chữ Pháp cho các cậu bé và các cậu nhỡ tuổi học. Phép dạy theo như chương-trình nhà-nước, một ngày hai buổi, thầy giáo thì kén người có bằng Sơ-học trở lên

Ai học thì xin làm giấy ngay đi, phải có bố mẹ hay là người thân nhận cho. Hạn nộp đơn đến 30 Septembre là cùng.

Các thể-lệ hỏi tại bản hội-quán.

Bản-hội lại có lời nói để nào nhà văn sĩ biết rằng : kỳ 20 Septembre mới rồi hoãn bình văn, vì ít quyển giai tác. Vậy xin các nhà văn-sĩ cố lên cho, cứ theo đầu đề cũ là :

1° Bắc-kỳ cận niên vô thủy tai hi-tác. Niên tự. (thơ mừng Bắc-kỳ mấy năm nay không lụt).

2° Ngã quốc phương kim nông-nghiệp luận. (bài luận bàn về việc làm ruộng nước ta).

Dám xin chư quân-tử chớ nên bỏ qua cái cuộc vui thanh-nhã ấy cho bản hội được nghe những lời cẩm tâm tú khẩu của các ngài. Đến 20 Octobre thì bình, quyển cũ và quyển mới sẽ cũng kính gửi trả lại một thể.

Khuyến-học-hội lại cáo

VIỆT-TRÌ

Thuyên chuyển. — M Bùi-khiêm-Chi, tri huyện Hạc-trì đổi đi Thanh-miện (Hải-dương) thì đã lên xe-hỏa xuôi Hanoi chuyến xe-lửa 8 giờ rưỡi hôm 22 Septembre.

Tối hôm trước chi hội B. E. C. T, Đ. N. có làm tiệc trà mừng tại nhà khách-sạn Hôtel de Commerce.

VIỆC KINH-ĐÔ

Nông bổ. — Ngày 2 Septembre quan Khâm-sứ Trung-kỳ đã ký tờ nghị định bổ cho những sinh viên có tên sau này làm giáo-chức :

I. — Giáo học tập sự

a) Học-sinh đã đỗ bằng Tiểu-học Tây (Brevet Elémentaire). M Hoàng-v-Sinh, bổ dạng tại trường Qui nhơn.

b) Học-sinh đã đỗ bằng Thành-chung tốt-nghiệp MM. Võ-v-Quế, bổ đi trường Phù-mỹ (Bình-định) ; Ng quan-Khương, bổ đi trường Sông-cầu ; Hà huy-Bang, bổ ra Nam-đàn tỉnh Nghệ-an (Vinh) ; Phạm-tư-Thụy, bổ ra trường Thanh-chương Nghệ-an (Vinh) ; Trần-Phu, bổ ra Vinh. Thái-v-Tăng bổ đi Yên-thành (Vinh) Tạ-ngọc-Liên bổ đi Quảng trị. Lê đình-Phu, dạy trường tiểu-học ở Huế Thái-v Cơ, bổ đi Hương-sơn, Ung-Phó bổ đi Hương-trà (Thừa-thiên) Trần-Đang bổ đi Faifoo, Đoàn-duy-Cảng bổ đi Phan-thiết, Ng-phan-Khanh, bổ đi Quỳnh-lưu (Vinh), Ng-khiêm Ích bổ đi Thanh-hóa, Ng-trí-Khiết bổ đi Roon Quảng-bình).

II. — Phụ giáo thì sai

a) Học-sinh đã đỗ bằng tiểu-học Pháp Việt và đã đỗ bằng khoa học sư phạm tại trường Quốc-học ở Huế

MM. Lê viết-Lương bổ đi Vạn-lộc-thượng (Hà-tĩnh), Ng-v-Khương bổ về Huế, Hồ-trọng-Lang, bổ đi Đồ g-hới, Ng Huệ bổ đi Thanh-chương (Vinh) Trần-v-Hướng bổ đi Khói nội (Hà-tĩnh) Ng Quang, bổ đi Điện-bàn (Quảng-nam) Đặng-Cầu bổ đi Hòa-vang (Quảng-nam), Huỳnh-hữu-Đán bổ đi Ý-lợi (Thừa-thiên). Trần-v-Bang bổ đi Vạn-hồi Bình-định, Viên-Lạc bổ đi Khuông-phò (Thừa thiên) Lê v-Kinh đổi đi Đức-hòa (Quảng-nam), Ng-đình-Khải bổ đi Quảng-nam, Lê-huy-Lưu bổ đi Cao-lao (Quảng-bình), Triệu-v-Học bổ đi Thu-cốc (Thanh-hóa), Ng-tử-Vững bổ đi Bích hòa (Nghệ-an) Ng-quí-Thành bổ đi Nha-trang, Đỗ Hải bổ đi Phủ Diễn (Nghệ-an) Phan đức-Thuận bổ đi Duy-xuyên (Quảng-nam), Tôn-thất-Mậu bổ đi Thuận-an Quảng-nam), Trần đức-Tam bổ đi Phan rang, Lê-xuân Tri bổ đi Vinh. Phạm-Tri bổ đi Lệ-thủy (Quảng bình).

b) Học-sinh đã đỗ bằng tiểu-học Pháp-Việt lại có học trường Pháp-chánh ở Huế.

M Đoàn Kinh bổ đi Phan-rang.

(Xem trang thứ tư)

Quan Đốc-tơ Bi-cơ-man
Y-khoa Tiến-sĩ
Chuyên trị về các thứ bệnh :
Bộ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-gái, các chứng sài trẻ con. Bệnh đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da, cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân.
Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 214.
3047

XIN XEM CHO KỸ
Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại oán thu trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :
« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 64 Hanoi.
Nay kính,
Ed. MONTÈS,
64 Rue Paul Bert Hanoi

CÁC CUỘC ĐI XEM
然 SẤN NHIÊN 梨
Tối thứ hai :
KHÁCH MÁ-HỒNG NHIỀU NỖI TRUÂN-CHUYÊN
Đau đớn thay phận đàn bà, nhời rằng bạc mệnh vẫn là nhời chung.
Tối thứ ba :
NGỌC THIỀM KỲ-DUYÊN
Là phu-nhân cùng con gái là Thái-Loan người ngoan-ngoãn, bàn văn-chương lắm câu cực kỳ lý thú.

CINÉMA & PALACE
(*Nhà chiếu bóng lớn phố Paul-Bert*)
Tuần lễ từ thứ tư 20 đến thứ ba 26 Septembre 1922
TUẦN LỄ ĐẠI-HỘI
Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chiếu từ 5 giờ chiều, thứ bảy chiếu 5 h. 30
CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
« CON PHƯỢNG MẤT CON »
Hồi II
Nghỉ
Lần thứ nhất ở Bắc-kỳ
LÝ TƯỞNG VỀ DANH-DỰ
Đại bi kịch 2 hồi
CẦN MỘT NGƯỜI THẦY GIÁO DẠY HÁT
Hài kịch rất buồn cười
Đến tháng 10 tây này sẽ chiếu một tích rất hay !
? ? ?
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

LỆ MUA BÁO
... nhắc lại để các ngài duyệt-báo biết ... mua báo thì phải trả trước. Vậy ... quí ông nào mua thì gửi tiền cho ... không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. — Mua báo thì tính từ ... hoặc mồng một tháng tây trở đi cho gọn

MỚI XUẤT-BẢN LẦN THỨ HAI
SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN
của NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch-thuật
Có sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều các bức tranh vẽ của hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần-Phềnh
Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ
Giá bán . . . . 0$80
Tiền cước gởi (mỗi quyển). 0.20
Ngài nào muốn mua, cứ gởi thư và mandat cho NGUYỄN-ĐỖ-MỤC
Trung-Bắc-Tân-Văn, Hanoi.
Có gởi bán lẻ tại nhà báo Trung Bắc và các cửa hàng sách.
Mua buôn nhiều có trừ hoa hồng.
3333

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿牌門街蒲行內河京東
Chúng tôi có lời kính trình các quí-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : ngọc-thạch, hổ-phách, mặt huê cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các quí-khách có lòng chiếu cố, xin mau di-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà dù mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đối đãi, tính giá thật rẻ.

Cùng một kỳ tàu này chúng tôi lại mới thỉnh thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

● Các quí-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các quí-khách mãn-ý mới nghe.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ rofilms của Cornell

Một cách cung-nghênh khác thường. — Một người dân kia có lòng tôn quân thân thượng, nhưng chưa biết kiếm phương thế nào cho có dịp tỏ tấm lòng ấy một cách thành thực khác cả mọi người.

Hôm 10 Septembre là ngày Ngự-giá hồi loan, dịp ấy chắc là may mắn cho anh ta, nhưng nghĩ rằng nếu cũng đến ga Huế mà cung nghênh Ngự-giá như mọi người, thời phận mình ti-tiện ai cho dự vào đâu, mà chưa dễ ra được trước sân ga mà cung nghênh Ngự-giá. Nghĩ cùng, anh ta mới thuê một cái xe ô-tô về ga Thanh thủy là nơi cách Huế chừng 5, 6 kilomètres mà nơi ấy đường xe-hỏa gần khít với đường-quan. Đến đó chờ khi xe Ngự-giá đi đến, anh ta liền chạy trước xe hỏa một khoảng chừng vài trăm thước rồi lại đứng đề xuống xe mà lạy Hoàng-thượng, Cập kỳ xe Ngự-giá đến nơi thời anh ta đã lạy xong, lại lên xe chạy trước rồi lại đề xe xuống lạy. Làm như thế có 4, 5 lần xe Ngự-giá mới đến khúc đường rẽ vào ga thì anh ta mới hết lạy. Sự lạy ấy làm cho Thiên-tử cũng phải buồn cười mà các quan bộ-giá cũng chẳng biết thế nào mà phán đoán được là anh ta xuất ư lòng nhiệt thành về sự ái đới, hay là có việc gì oan ức mà qui «yêu giá» chăng? Xét rõ thời quả là xuất ư tấm lòng nhiệt thành thôi, các Ngài cũng lấy làm vui lòng mà trông thấy một người dân có cái tư-niệm ấy thời cũng cho là một chuyện vui cười mà thôi.

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG-NGÃI

Sét đánh. — Mới rồi đây, lúc vào hồi 4 giờ chiều, trời chuyển mưa, tứ bề sấm chớp sáng rực cả trời, ai nấy cũng đều kinh khủng, một lúc trời vừa thanh lặng, nghe nói trong khi sấm sét có đánh chết một người đờn ông ở phía dưới núi Bút. Nguyên có ba người đi làm cỏ mía gặp cơn dông sét, cả ghé vô chòi bắp mà đụt mưa, khi một người bị sét đánh, thì hai người kia đã lăn ra ngoài chòi, cách có 5, 7 thước; như tuồng ai đánh quăng ra nằm chết điếng không biết chi cả, chừng tỉnh dậy bị áo quần ướt cả, không hiểu vì cớ gì mà ra thế, còn ngó vô trong chòi thì cái chòi đã sập rồi, chạy lại xem, thấy người kia nằm chết đó, mà cả mặt mày cháy sám, hai người ấy mới biết tên kia sét đánh. Thương thay!

Nghe người ta thường nói rằng dưới chỗ người bị sét đánh, hễ đào xuống đất chừng vài thước, cứ theo vết lún xuống mà tìm thì sẽ kiếm được một cái búa sắt, tục gọi « tầm-sét », cái búa sắt nhỏ nầy các nhà nuôi tằm lấy làm quí báu lắm, là để dành trong nhà gặp lúc sấm sét lấy ra mài với nước lạnh mà rảy cho tằm thì tằm khỏi sợ hãi, nếu nhà ai không có cái búa ấy thì tằm sợ hãi mà mất sức, ngày sau làm không ra kén.

BÌNH-ĐỊNH

Quan chánh Công-sứ trở về. — Quan chánh Công-sứ Friès lên quyền Khâm-sứ Trung-kỳ trong khi quan Pasquier đi vắng, thì đã trở về Bình-định từ bữa 16 Septembre.

TRANH VẼ

Bán buôn — Bán lẻ

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thủy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là: kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giấy cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện
SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN
của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

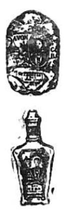
HOÁN-VĂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền-thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng, phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes); chớ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem gián thư (timbres-postes), từ thứ 0f.10 (0$04) trở xuống: chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

Sà phòng — Chất nhờn

CÔ BA

Dầu — Nước xức đầu

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

BÁN BUÔN, BÁN LẺ

Các thứ hàng tơ lụa Bắc-kỳ, hàng tây, hàng tàu và hàng Saigon v. v.

MỚI SANG:

Vải impermeable may áo đi mưa, nhiều màu đẹp và tốt lắm, nên viết giấy đến mua mau kẻo hết.

Cửa hàng sẵn có thợ may tây và ta rất khéo.

Kính cáo

NAM-THỊNH
Soieries et Tailleur
6, Rue des Cantonnais
HANOI

2019

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2$ 80 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1$ 00 một lọ
Thuốc bổ sức; kém ăn-ngủ, mỏi mệt không muốn làm việc gì: dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bản-hiệu hay bán:
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*
Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL *đặc-cò, sổ-mũi.*
Thuốc lao *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2$ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 90 một chai
Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ: uống thuốc cachets antiseptiques và thụt thuốc bleuberricide của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1$ 00 một lọ
Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, gìe con, uống thuốc này đổi máu xấu lấy lại máu tốt trong mình đã hao kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MO-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán cuộn và bán bao kín
Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÈRE »
0$ 90 một chai 1/4 littre
Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mới chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn littre. Giá có 3$ 00 mà thôi.

CHEVEUX
Embellis Conservés Sauvés
PAR L'USAGE MERVEILLEUX
Pétrole HAHN

DẦU XỨC TÓC THƯỢNG HẢO HẠNG:
Dùng nó sạch đầu — Mượt tóc
Tốt tóc ra — Hết gầu

Các qui-khách đến thọ hát xin cứ bảo xức thứ dầu này

Chai thật đẹp	14 fr 50
Chai lớn	6 . 00
Chai nhỏ	3 . 75

Mua sỉa chai thì được giá hạ

BÁN TẠI:
GRANDS MAGASINS RÉUNIS
(Nhà Gô-đa cũ)
Trên gác có bày đồ chơi

2074

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

同安 VÔI 石灰

Vừa trắng, vừa rẻo, vừa quánh, vừa sở, tốt nhất Trung-bắc lưỡng-kỳ là vôi Đồng-giao; mua ngay của chủ lò bao giờ cũng vẫn rẻ. Xin hỏi.

NGUYỄN-CẢNH
16, Phố hàng Cá (Đồng xuân), Hanoi.
2080

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu nai)

Đã năm mươi năm nay nhiều người cũng đã biết nước có chất sắt là một thứ bổ ích cho họ, nên họ bắt chiếc mà dùng những đanh sắt cho dỉ rồi bỏ ngâm vào bình đựng nước. Như thế thì nước ấy không bổ ích gì cả, vì nếu người ta muốn cho thuốc với sắt mà ngấm vào trong thân thể được thì tất phải chế tạo ra cũng giống như nguyên chất của thứ ăn mới được. Chính một ông đại danh-y là quan Bác sỹ Rabuteau ở Balê, ngài đã tìm ra cái ích lợi của sắt mà chế lẫn với thuốc để ngấm vào thân thể, là thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu nai) thực là công hiệu lạ lùng.

Chỉ dùng vài lọ, đã da thắm thịt sức lực mạnh mẽ, khỏe mạnh lạ lùng, trong mình khoan khoái.

Ăn uống dễ tiêu và lại khỏe mạnh như thường.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.
2066

CAFÉ RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-quán thưa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cùng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2046

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

NÊN CẨN THẬN — Chúng tôi kính trình các qui khách biết rằng chúng tôi mới bắt được mấy người nhà quê man trá đem rá nhỏ đất cát để làm phốt-phát (phosphate) giả để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát thì bao giờ cũng nhỏ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các qui khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, và nên cẩn thận ở bao phốt-phát ra xem, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem.

Song nếu ai bắt được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt-phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này:

4?$00 một tấn (la tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 19/21 ».
?2 . 00	—	hiệu « PH. S ».
?0 . 00	—	hiệu « PH. K ».

Phốt phát hiệu « PH. 19/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn.
Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19/21 ».
Phốt phát hiệu « PH. K » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.
Phốt phát hiệu « PH. K » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chộn lẫn mấy thứ bột Potasse (Bột-tạt) ở bên Tây đem sang.
Dùng thứ phốt-phát hiệu « PH. K » này mà bón cho thứ rau (Légumes) nhất là Bắp cải thì tuốt là tốt lắm.

CÁCH DÙNG. — Mỗi một mẫu vải bốn bao là 200 cân tây vãi trước năm mười ngày rồi cày cũng được, hay cày trước năm mười ngày rồi vãi phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. — Bao gai không (sac en jute vide) bây còn lành lặn mà đem lại giá tại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (0$10) Nếu bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không nhận nữa.

Các qui khách cần hỏi han điều gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở tại nhà máy ở Hạ-Lý Haiphong, chúng tôi xin tiếp, hay gửi giấy đến cho chúng tôi xin sẽ giả lời ngay.
2051

Một tin mừng cho các hiệu xe

Công-ty đóng xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS » 7, Boulevard Bobillot, Hanoi, mới có hàng bên Pháp sang nhiều lắm, bán hạ to. Số xe [illegible] hạ giá buôn như sau này

		Trước bán	Bây giờ
Trục xe cao su	mỗi chiếc	25$ 00	14$ 00
Vành bánh khoan rồi	— đôi	17 00	7 00
Tay hoa cả mũ ốc	— trăm	12 00	4 00
Díp tây	— đôi	16 00	6 00
Vải cà suông rộng 1 m 20	— thước	3 30	2 60
Vải da đứng tựa	— thước	3 00	2 50
Lốp Michelin	đôi	15 00	13 08
Ruốt Michelin	đôi	6 00	4 50

Còn nhiều thứ hàng nữa cũng có hạ giá, nhưng nếu bạc xuống dưới 7 francs thì lại tính giá khác.

Cứ viết thư hỏi: PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI
Số 7, cạnh trường Y viện — Giây nói số 73.

2008

No 193

TÁI-SINH-DUYÊN
(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

... Huống-chi kẻ hạ-thần biện đã kết duyên cùng tiểu-thư con quan *Lương* thừa-tướng, nếu là con gái mà để cho tiểu thư uổng phí xuân xanh một đời thì tài nào khỏng phải có lời oán-trách. Việc này chẳng qua chỉ bởi kẻ hạ-thần tuổi trẻ quan cao, một mực công-bằng, cho nên các triều-thần ghen-ghét, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* cậy mình là vương tước, không xét hư-thực, nhân lúc kẻ hạ thần đi chấm trường vắng, dám dâng tờ biểu mạo tấu vô-lý như thế, thật chẳng còn ra thể-thống nào.

Nói xong, nét mặt hầm hầm, cầm tờ biểu đặt lên trên long án, rồi quay lại bảo *Hoàng-phủ thiếu-hoa* rằng:

— Quốc-cữu cậy mình là họ quốc-thích, nhân lúc tôi đi chấm thi vắng, dám mạo-tấu như thế thì cái tội dối vua và khinh thầy, tránh sao cho thoát.

Lệ-minh-đường lại tâu với vua *Thành-tôn* rằng:

— Cái trọng tội này, nếu không nghiêm trị thì các quan triều-thần đều có lòng khinh-mạn kẻ hạ-thần, kẻ hạ-thần còn làm chức thừa-tướng, đứng đầu hàng trăm quan sao được.

Hoàng-phủ thiếu-hoa giật mình kinh sợ, nghĩ thầm: *Lệ* thừa-tướng xưa nay vốn trọng-đãi ta, mà ta tâu như thế này thì thật là một sự vô-lễ, nói-năng càn-dỡ. Hoặc-giả nhạc-phụ ta nghĩ nhầm, chứ nếu quả là *Mạnh-lệ-quân*, khi nào lại còn dở mặt như thế. Nay ta muốn tranh-biện, lại ngại cái danh-phận thầy trò, càng thêm nặng tội cho ta mà thôi. Nghĩ vậy, mới sợ xám mặt đi, không biết nói thế nào.

Vua *Thành tôn* nghĩ thầm: *Lệ* thừa tướng thật là người có tài hùng-biện, khiến người phải bái-phục. *Hoàng-phủ-kính* nghĩ thầm: con ta ngại về cái danh phận thầy-trò, không dám tranh-biện. Nếu ta không nói thì con ta khó lòng mà giữ cho khỏi tội.

Hoàng-phủ-kính nghĩ vậy, mới qui xuống tâu rằng:

— Muôn tâu bệ-hạ! Việc này là thực tự quan *Mạnh* thượng-thư nói ra, chứ không phải con kẻ hạ-thần mạo tấu. Xin bệ-hạ truyền hỏi quan *Mạnh* thượng-thư, xem có quả như thế không?

Bấy giờ *Lương-giám* ngồi một bên, trông thấy *Hoàng-phủ-kính* tranh-biện mới hầm-hầm tức-giận mà tâu rằng:

— Muôn tâu bệ-hạ! con rể kẻ hạ-thần nếu quả là nữ lưu thì con gái kẻ hạ-thần nâng khăn sửa túi, há lại không biết, chẳng qua là nhà *Hoàng phủ* khinh con rể kẻ hạ-thần trẻ tuổi mà nói càn đó thôi. Năm xưa nếu không có con rể kẻ hạ thần bảo tấu cho đầu-quân thì nhà *Hoàng phủ* vị tất ngày nay đã được hưởng thụ phú quí. Nay Trung hiếu-vương tự biết mình có tội, đã không dám tranh-biện, mà Vũ hiến-vương lại còn cố cãi, thế thì đủ biết Vũ-hiến-vương dung con làm càn, cho nên mới dám đương triều đàn hặc vậy. Kẻ hạ-thần thiết nghĩ cũng với con rể dẫu là bất-tài, cũng đứng đầu hàng trăm quan, ngày nay bỗng bị sự nhơ-nhuốc ấy thì còn gì là quốc-pháp. Xin bệ-hạ xét tội mà nghiêm trị cha con Vũ-hiến-vương, chớ nên khoan-thứ.

Vũ-hiến vương run sợ mà tâu rằng:

— Việc này quả là tự quan *Mạnh* thượng thư nói ra, sao quan *Lương* thừa-tướng lại đổ tội cho cha con kẻ hạ thần được. Xin bệ-hạ truyền hỏi quan *Mạnh* thượng-thư thì biết rõ sự thực, chứ quyết không phải cha con kẻ hạ-thần dám mạo-tấu.

Nguyên vua *Thành-tôn* vẫn một lòng tham luyến tài mạo của *Mạnh-lệ-quân*, có ý thiên-vị *Lệ* thừa-tướng. Lại sợ cha con *Mạnh sĩ-nguyên* và cha con *Hoàng-phủ-kính* xin rút giấy để khám-nghiệm thì khó lòng giấu kín cho được. Ai ngờ chúng lại chưa nghĩ đến kế ấy, chẳng qua cũng là thiên-số chưa muốn cho *Lệ* thừa-tướng cải-trang.

Vua *Thành-tôn* nghe lời tâu của *Lương-giám*, cười thầm là một người già lẩn lẩn cẩm, không hiểu trai gái thế nào, mới giả cách cất to tiếng mà thét rằng:

— *Mạnh* tiên-sinh đâu?

Mạnh-sĩ-nguyên trước thấy *Lệ-minh-đường* đổi giọng, đã run sợ không biết đường nào. Sau được nghe lời tâu của *Lương-giám*, lại bỗng nghe thấy vua *Thành-tôn* cất to tiếng lên mà gọi mình, mới kinh hồn mất vía, khúm núm qui xuống tâu rằng!

— Có lão-thần đây, xin nghe lời thánh-dụ!

Vua *Thành-tôn* hầm hầm nổi giận mà hỏi rằng:

— Nhà-ngươi nói những gì với cha con Trung-hiếu vương, để đến nỗi triều-đường sinh ra chuyện nào như thế,

HỒI THỨ LXIII

Mạnh-sĩ nguyên nghe lời tâu của *Lương* thừa tướng và *Lệ* thừa-tướng, nghĩ thầm: nếu ta không liệu lời tâu thì tất bị trọng tội. Nghĩ vậy, mới qui xuống tâu rằng:

— Ngày 5 tháng 2 vừa rồi, quan *Lệ* thừa tướng đến thăm bệnh cho vợ kẻ hạ-thần thì thấy vợ kẻ hạ thần mê hoảng rồi quan *Lệ* thừa-tướng nhận là con gái. Đó là tự *Lệ* thừa tướng nói ra, kẻ hạ-thần lại cứ thực mà nói với cha con Trung-hiếu vương, chứ không dám bịa đặt câu gì cả.

Vua *Thành-tôn* nổi giận mà hỏi rằng:

— Nhưng *Lệ* thừa-tướng có phải là con gái nhà ngươi hay không? Nhà-ngươi nên nói cho thực, để khỏi có sự nghi-ngờ.

Mạnh-sĩ-nguyên luống-cuống mà tâu rằng:

— Việc này xin bệ-hạ soi xét. Con gái kẻ hạ-thần dẫu là phụ-tử chí thân, nhưng khi trưởng-thành độ 14 hoặc 15 tuổi thì đã ở riêng một phòng, cha anh cũng ít khi trông thấy mặt. Con gái kẻ hạ-thần năm 16 tuổi đã cải-trang trốn đi, đến ngày nay lại cách 4 năm nữa. Kẻ hạ-thần tuổi già mắt mờ, cũng khó phân biết được thực giả.

Vua *Thành tôn* nghe nói, lắc đầu mà phán rằng:

— Nếu vậy thì nhà ngươi thật là điên-đảo! Quan *Lệ* thừa-tướng muốn cứu tính mệnh cho vợ nhà ngươi, nên mới tạm nhận làm con gái, nhà-ngươi tưởng thực, để đến nỗi sinh lắm chuyện lôi thôi.

Nói xong, liền đập bàn quát mắng rằng:

— Trẫm đây dẫu bạc-đức, nhưng từ khi lên ngôi đến giờ, vẫn hết sức chấn-chỉnh triều-cương, khiến cho được nghiêm-túc, có lẽ nào trẫm lại để các ngươi nói năng càn dỡ như thế. Đứng đầu hàng trăm quan, có quan thừa-tướng, mà dám bảo là nữ-lưu! Khen cho Trung-hiếu vương cũng to gan thật, cái tội dối vua khinh thầy, phỏng có đáng trị không? Nếu trẫm không nghĩ đến công-lao chiến-trận năm xưa thì tội ấy quyết phải nghiêm phạt. Sau này phàm làm việc gì, phải nghĩ đi nghĩ lại cho kỹ. Các quan văn võ trong triều, không ai bằng *Lệ* thừa tướng, nếu không nhờ có *Lệ* thừa-tướng thì triều chính sao cho được công-minh. Từ đây trở đi, hễ ai còn dám nói hỗn đến *Lệ* thừa-tướng nữa thì sẽ bị trọng tội.

(Còn nữa).